

РОЛЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

THE ROLE OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN THE TEACHING OF HISTORY IN INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION

Мета статті полягає у розкритті ролі мультимедійних технологій під час викладання історії у школі на підставі аналізу наукових робіт стосовно теми. Швидкими темпами мультимедійні технології інтегруються в навчально-виховний процес у закладах загальної середньої освіти України. Використання мультимедіа стало необхідною умовою для організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Завдяки їх використанню здобувачі освіти отримують змогу ефективніше засвоювати новий матеріал з історії та відтворювати його під час перевірки знань. Вчителі історії мають можливість використовувати на уроках сучасні засоби навчання, з'явилася можливість донести до здобувачів освіти інформацію набагато ефективніше, ніж традиційними методами. Сучасний учитель історії має володіти ключовими компетентностями, що передбачають обов'язкове використання в освітньо-виховному процесі мультимедійні технології. Використання мультимедіа стимулюють креативність та мислення, залучають органи зору, слуху у процесі сприйняття інформації під час вивчення історичного минулого. Використовуючи мультимедійні технології на уроці можна ефективніше виконувати дидактичні завдання, які включають в себе засвоєння базових знань з предмету, їх систематизацію, формування мотивації в учнів. В результаті структура уроку з його основними етапами не змінюється, лише наповнює новими можливостями подачі інформації та її засвоєння.

На жаль, але існує в освітньому просторі проблема застарілих засобів навчання, які не є мотивуючим фактором для сучасного покоління дітей. Тому сучасній педагог повинен оволодіти засобами мультимедійних технологій задля покращення ефективності навчання здобувачів освіти на уроці історії. Наукова новизна дослідження полягає в розкритті можливостей мультимедійних засобів, які вчитель історії має змогу використовувати під час освітньо-виховного процесу. Аналіз наукової літератури щодо теми статті дозволив стверджувати, що використовуючи мультимедійні технології значно покращується рівень навчання здобувачів освіти та є невід'ємною частиною сучасного освітнього простору.

Ключові слова: мультимедійні технології, освітній простір, презентація, інтерактивна дошка, смартфон.

The purpose of the article is to reveal the role of multimedia technologies during teaching of historical discipline at school on the basis of the analysis of scientific works concerning the topic. Multimedia technologies are integrated with educational process in educational institutions in Ukraine at a rapid pace. Using multimedia has become a necessary condition for teachers during teaching at the lesson. By using them, educators will be able to acquire new material more effectively and reproduce it during knowledge testing. Teachers have received modern means for teaching; there is an opportunity to communicate to the students of education much more effectively than traditional methods. The modern teacher must possess key competencies that indicate the obligatory use of multimedia technologies in the initial educational process. The use of multimedia stimulate creativity and thinking, attract the organs of vision, hearing in the process of perception of information during the study of historical past. Using multimedia technologies at the lesson it is possible to perform didactic tasks, which include mastering of basic knowledge on subject, their systematization, formation of motivation in pupils. As a result, the structure of the agreement with its main stages does not change, only fills it with new possibilities of information supply and its mastering. Unfortunately, but there is a problem in the educational space of old means of education, which is not a motivating factor for modern generation of children. That is why modern teachers should be able to use multimedia technologies in order to improve the effectiveness of training of students in the lessons of history. The scientific novelty of the research is to reveal the possibilities of multimedia means which teachers can use during educational process. The analysis of scientific literature on the subject of the article will allow to assert that using multimedia considerably improves the level of training of the students of education and is an integral part of modern educational space.

Key words: multimedia technologies, educational space, presentation, interactive board, smartphone.

УДК 378. 937+378
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/47.16>

Ягупова А.О.,
студентка III курсу історико-філологічного факультету
Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Яновська Л.Г.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інтеграція України в європейський освітній простір передбачає масштабне та комплексне впровадження в освітній процес комп'ютерних та інформаційних технологій. Сьогодні процес інтеграції мультимедійних технологій в навчальний процес є актуальним, бо використання їх на уроці історії є необхідною умовою.

Мультимедійні технології у XXI столітті є невід'ємною частиною життя сучасних здобувачів освіти.

Завдяки мультимедійним технологіям значно підвищується рівень ефективності засвоєння знань учнями під час вивчення історії. Сучасні засоби мультимедіа надають можливість виконувати дидактичні завдання, які включають в себе засвоєння базових знань з історії, їх систематизації, формування мотивації до навчальної діяльності в учнів. Використання мультимедійних технологій в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти на уроках історії сприяє формуванню інформаційної компетентності учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сьогодні процес інтеграції мультимедійних технологій в освітній процес є актуальним, бо використання їх на уроці історії сприяє покращенню сприйняття навчальної інформації, урізноманітнює методи навчання. Багато науковців працювали над цією проблемою. Так І. Красильникова, Л. Масол, О. Науменко досліджували проблему впровадження мультимедійних технологій в освітній процес закладів загальної середньої освіти. Т. Бабенко працювала над розробкою методичного забезпечення мультимедійних навчальних програм та комплексів. Значний матеріал щодо використання мультимедіа в освітньому процесі можна знайти у роботах М. Студенікіна, Т. Гнатюк, Т. Соколовської. Проаналізувавши дослідження цих та інших науковців можна зробити висновок, що завдяки мультимедійним технологіям значно підвищується рівень ефективності засвоєння знань учнями під час освітньо-виховного процесу.

Враховуючи значущість означеної проблеми ми визначили **тему** нашого дослідження «Роль мультимедійних технологій під час викладання історії в закладах загальної середньої освіти». З огляду на вищезазначене ми поставили перед собою **мету** розглянути науково-педагогічну літературу та різноманітні програми щодо використання мультимедійних технологій на уроці історії, довести їх необхідність у сучасному освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти має стати інструментом забезпечення успіху Нової Української Школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проектів у системний процес, який охоплює всі види діяльності [4].

Сучасний учитель історії має володіти ключовими компетентностями, до складу яких поряд з просторовою, хронологічною, аксіологічною, логічною ключове місце займає інформаційна, що зазначає обов'язкове використання у начально-виховному процесі мультимедійних технологій [6]. Вона містить певні елементи навчання, які включають в себе презентації з цифровими зображеннями та супровідним текстом, таблиці або графіки, відео – та аудіоматеріали, документальні або художні фільми. Демонстрація може відбуватися на екрані монітору комп'ютера, телевізора, з допомогою мультимедійного проектора або мультимедійної дошки.

У вчителя історії з'являється можливість донести до здобувачів освіти інформацію набагато ефективніше, ніж традиційними методами. Саме на уроці історії вчитель, як і учні, мають широкий простір для використання мультимедіа. Вони стимулюють креативність та мислення, залучають

органи зору, слуху у процесі сприйняття інформації під час вивчення історичного минулого. Використовуючи мультимедійні технології на уроці можна ефективніше виконувати дидактичні завдання, які включають в себе засвоєння базових знань з предмету, їх систематизації, формування мотивації в учнів. В результаті структура уроку з його основними етапами не змінюється, лише наповнює її новими можливостями подачі інформації та її засвоєння [7].

Найбільш розповсюдженим елементом є мультимедійна презентація, яка поєднує в собі інформаційні об'єкти, а саме текст, фото та відео. На уроці історії, використовуючи презентацію, вчитель за її допомогою організовує освітній процес. Під час її створення вчитель повинен дібрати види інформації і встановити послідовність, яка відповідає логіці пізнання і рівню сприйняття конкретного контингенту учнів. Перевага мультимедійних презентацій у тому, що їх зручно зберігати, за потреби можна доповнювати іншою інформацією [8]. Для створення презентацій використовують програму Microsoft PowerPoint, яка надає широкі можливості подати навчальний матеріал. Сьогодні існує сучасний додаток Sway, який з одного боку спрощує створення презентації, з іншої пропонує новий погляд на концепцію її створення, сучасніше виглядає оформлення поданого матеріалу, який для дітей нового покоління буде сприйматися більш ефективно. Проводячи урок історії з викладанням нового матеріалу, презентація найчастіше доповнює розповідь учителя, ілюструє портрети історичних діячів, рукописи, історичні картини, на слайдах зберігається основні тези щодо теми. Проводячи урок «Освіта, наука, література та мистецтво в радянській Україні» необхідно презентувати низку картин художників, таких як Ф. Кричевський, М. Самокиш, за допомогою презентації можна вивести їх на екран для кращого сприйняття матеріалу. Тези у презентації можна подати у вигляді таблиці в презентації, наприклад «Передумови та причини початку Першої світової війни». Також є можливість заповнювати таблицю під час уроку разом з учнями, наприклад, розбираючи тему «Причини переходу до нової економічної політики». Під час самостійної роботи учнів, презентація допоможе акцентувати увагу на найважливіших моментах та виконати поставлені на уроці завдання. При перевірці засвоєного матеріалу, використовуючи презентацію, вчитель має змогу створити різноманітні тести, запропонувати заповнення таблиць з датами подій. Такий спосіб стимулює розумовий розвиток здобувачів освіти та привертає увагу і інтерес до навчання.

Розвиток технологій не стоїть на місці, тому мультимедійні презентації не єдиний засіб для покращення засвоєння знань здобувачами освіти під час освітньо-виховного процесу. У закладах

загальної середньої освіти розпочали використання інтерактивної дошки, яка повністю може замінити традиційну і всім відому. Інтерактивна дошка Smart-Board на уроці може демонструвати презентацію, однак є широкий перелік інструментів, які розширяють можливості навчання. За їх допомогою є можливість пересувати об'єкти, як приклад ми під час вивчення теми «Упровадження нової економічної політики. Упровадження українізації в УСРР» створюємо стрічку часу, перетягуємо дати та події стосовно теми, розташовуючи їх по порядку на стрічці. Також є можливість коментувати таблиці або схеми економічного розвитку держави, вивчаючи тему з всесвітньої історії «Країни Близького та Середнього Сходу». За допомогою інтерактивної дошки можна впроваджувати різні види роботи з картами. Урок історії не можливо проводити без її використання, інтерактивна дошка надає інструменти та посприяє оволодінню учнями різними способами діяльності такими як, організація рухливої карти при вивченні теми з історії України «Україна в Першій світовій війні в 1914 – 1915 рр.». Робота з контурною картою може бути виконана на дошці, де є змога одразу нанести необхідні умовні знаки. Окрім карти є можливість виконувати різні типи завдань під час уроку: «визначте», «заповніть пропуски», «кросворд», «особистість в історії», «робота з малюнками», «співвідношення», «розташуйте в хронологічній послідовності» [5]. Вивчаючи бойові дії, є можливість нанести на карту учасників конфлікту та за допомогою інструментів напрямок руху військ. На уроці історії важливо використовувати різноманітні історичні джерела, які діти повинні аналізувати та робити висновки. На інтерактивній дошці легко вивести на екран фрагмент тексту з історичного джерела та запропонувати класу виконати декілька завдань, наприклад підкреслити хто є автором або твердження, які вказують на достовірність цього джерела. Вивчаючи, наприклад події «коренізації» на мультимедійній дошці вчитель подає фрагмент з джерела, а саме щоденник С. Єфремова. У поданому тексті одразу можна виділити ключові слова, які допоможуть пояснити наміри більшовиків щодо впровадженої політики на українських землях. Однією з можливостей дошки є можливість зберігати отриману інформацію, не стираючи її, як на звичайній дошці. Така можливість може допомогти при складанні стрічки часу, вона в свою чергу формує в учнів уяву про лінійність та незворотність часу, в момент зображення ними подій на дошці. Виконавши роботу її можна зберегти для подальшого використання на уроці, наприклад узагальнення та систематизації знань, умінь та навичок. Більш складні маніпуляції вимагають урізноманітнення роботи, для старших класів при підготовці безпосередньо до складання зовнішнього незалежного оцінювання

можна використовувати спосіб «перетягування». Обираючи тему, наприклад: «Перші політичні партії Західної України», здобувачам освіти пропонують зіставити назву партій з їх лідерами та програмами. Такі завдання через наочність, безпосередню участь самих учнів, допоможуть ефективніше запам'ятовувати та відтворювати вже засвоєну раніше інформацію на уроках історії.

Одним з найпоширенішим індивідуальним гаджетом у світі є смартфон, який включає в себе безліч функцій, якими ми користуємося кожного дня. Учні не є виключенням, смартфон став невід'ємною частиною їх комунікації між собою. Відомі випадки, коли діти під час навчання намагаються використовувати їх задля досягнення своїх цілей, задоволення потреб, чим відволікають себе від освітнього процесу. Замість того, щоб забороняти використання смартфона, що викликає великий супротив, необхідно використовувати його на користь освітнього процесу. Мобільні гаджети допоможуть звернути увагу дітей та підвищити інтерес до навчання. Під час освітньо-виховного процесу смартфон може виступати засобом для кращого засвоєння інформації. Існує мобільна технологія BYOD (bring your own devices), що означає «прийди зі своїм пристроєм»[1]. Сьогодні поширені різні платформи для створення тестів в ігровій формі, які можуть бути доступні учням за електронним посиланням. Одна з таких платформ Learningapps.org, вона надає інструменти для створення вчителем тестів, вікторин, кросвордів, або вправ з текстом, де є пропущені слова у реченні, можна створити стрічку часу, використавши подані дати або зображення тощо. Скласти вікторину за темою «Козацька доба», де будуть подані дати, портрети з питаннями стосовно того проміжку часу з історії України. Щодо історичних персоналій, то для здобувачів освіти одинадцятого року навчання, в рамках підготовки до ЗНО будуть корисні ігри з використанням портретів історичного діяча та текстом, який описує їх діяльність та часи життя або перебування на той чи іншій посаді. Такі види роботи за допомогою смартфона можна виконувати під час уроку індивідуально або парно, що буде сприяти не тільки ефективнішому засвоєнню матеріалу, а й покращувати навички комунікації учнів між собою. На даний час поширеним стало створення тестів з посиланням на них. Для цього використовують програму Google Forms, яка має всі необхідні інструменти для перевірки засвоєного історичного матеріалу здобувачами освіти. До тестів можна додавати фото або відеоматеріал, поділяти їх на розділи та задати певний час на виконання роботи. Після написання учнями тесту програма дозволить одразу перевірити кількість правильних відповідей та виставити оцінки. Окрім цих платформ є ще Quizlet, Kahoot. Така форма роботи з залученням мінімальних сил легко

використовується безпосередньо на уроці історії. Вивчаючи параграф «Середньовічні держави: від роздробленості до станово-представницької монархії» для перевірки засвоєного матеріалу ми розробили вікторину з залученням портретів королів, терміни та дати стосовно тем. У такому випадку смартфон стає засобом навчання і перестав бути лише іграшкою в руках здобувачів освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, мультимедійні технології у XXI столітті є невід'ємною частиною життя сучасних здобувачів освіти. Застосування інформаційних технологій стало невід'ємною частиною освітнього простору. Залучаючи органи зору, слуху під час сприйняття інформації на уроці історії, вони стимулюють ефективніше її засвоєння та відтворення. Використання мультимедійних технологій підвищують інтерес і мотивацію до навчання, активізують розумову діяльність та створюють сприятливу атмосферу для зростання успішності здобувачів освіти на уроках історії.

В подальшому плануємо дослідити проблему підготовки майбутніх учителів історії до формування в учнів закладів загальної середньої освіти інформаційних компетентностей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Власова Н. С. Підвищення мотивації та інтересу учнів до вивчення історії шляхом впровадження на уроках принципу *byod* 2019. URL: <https://www.schoolife.org.ua/443-2019/>
2. Гнатюк Т. А. Використання програм *smart*-дошки під час проведення узагальнювальних уроків

з історії України в 7 класі. *Таврійський вісник*. 2016. № 1 (53). С. 204-210.

3. Дементієвська Н. П. Проектування, створення та використання навчальних мультимедійних презентацій як засобу розвитку мислення учнів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2007. Т. 2. № 1. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/284/270>

4. Засади реформи Міністерства освіти і науки України: Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

5. Куценко С. Інтерактивна дошка на уроках історії. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2014. Вип. 49. С. 84-90.

6. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія. 5-9 класи» затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів». URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=4476>

7. Пищик О. В. Методика використання мультимедіа-технологій на уроці Класному керівнику. Усе для роботи. Харків : «Основа». № 2 (50), 2013. URL: <http://schoolplusnet.com/art/Metodika-vikoristannya-multimediatehnologij-na-urots/>

8. Соколовська Т. П. Мультимедійні презентації – гідна альтернатива електронному підручнику. *Інститут педагогіки НАПН України*. URL: <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/2d3/2d3207cd5bced641db908581ed44c7e5.pvf>

9. Студеникин М. Т. Современные технологии преподавания истории в школе : пособие для учителей и студентов вузов. Москва : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2007. 79 с.